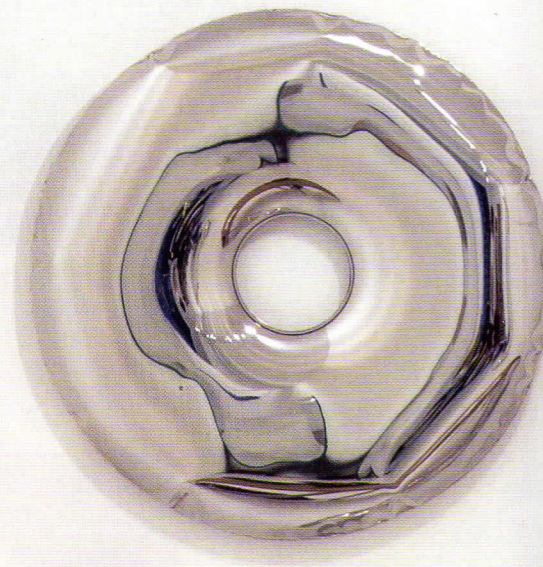

De Polen komen!

Dit weekend trapt in Eindhoven de Dutch Design Week af met een subtentoonstelling over 'Polish Design'. En dat terwijl in Polen tien jaar geleden het woord 'dizajn' nog niet in het woordenboek stond.

Door Floor van Dijck

Delen uit de collectie
Home Products van Zieta.

FOTO: DOMINIK HERMAN

Waar Nederland 'Dutch Design' heeft, en de signatuur van

Italië, Scandinavië en Groot-Brittannië op het gebied van design en toegepast ontwerp al decennialang duidelijk zichtbaar is, is Polen als designland nog totaal onbekend. Niet vreemd, aangezien zowel het land als de creatieve industrie nog druk bezig is met het ontwikkelen van de eigen identiteit. Maar dit jaar maakt Polen een vliegende start. Vier Poolse ontwerpers werken mee aan de Ikea PS-collectie voor 2014 – de designcollectie van Ikea –, Polen heeft een grote vertegenwoordiging tijdens de Salone del Mobile in Milaan én er is een overzichtstentoonstelling van de eerste lichter in Polen geschoolde designers tijdens de Dutch Design Week. En dat terwijl er tien jaar geleden nog niet eens een woord voor design bestond in het Pools, vertelt de Poolse Matylda Krzykowski, mededirecteur van Designinstituut Depot Basel. 'We hebben sinds de jaren zeventig het woord "wzornictwo", wat te vertalen valt als "industriële ontwerp". Maar die term draait meer om productie, om industrie. Esthetiek staat daarbij niet op de voorgrond. Pas sinds tien jaar spreken we van design – "dizajn" in het Pools.'

De eerste lichter

Van een echte Poolse signatuur valt echter nog niet te spreken, meent Krzykowski, omdat de ontwikkeling nog wat tijd nodig heeft. Toen Polen in 2004 lid werd van de EU, werd het voor Polen gemakkelij-

ker om in het buitenland te gaan studeren. Het merendeel van de toonaangevende Poolse ontwerpers van nu is dan ook geschoold in het buitenland. De eerste echte Poolse designacademie, de School of Form in Poznan, werd pas drie jaar geleden geopend. De eerste lichter studeert binnenkort af.

Lokale ambachten

Als je spreekt van Pools design, heb je het vooral over de Poolse creatieve industrie, zegt Zuzanna Skalska. Skalska is een van de oprichters van de School of Form, naast de Nederlandse trendwatcher Li Edelkoort. 'De wortels van het Pools (product)ontwerp liggen in twee tradities: het communisme, en de lokale ambachten en folklore. In de periode van het communisme werd ontworpen vanuit functionaliteit. In elke middelgrote stad stond wel een kunstacademie waar les werd gegeven in "wzornictwo". We waren indertijd vooral een industrie- en productieland voor Rusland en we werden afgeschermd voor creatieve ideeën uit het Westen. Daarnaast was er dus wel veel ruimte voor ambacht en volkskunst. Na de val van het communisme werd Polen een productieland voor grote westerse merken en bedrijven. Op de eigen markt kwamen de grote familiebedrijven op. Die creëerden een gevoel voor nationaal product. Wat er nu gebeurt, is dat de Polen voor het eerst in decennia weer trots zijn op het Pools-zijn. De nieuwe generatie koopt graag Poolse producten en Poolse merken.'

Met als resultaat dat het bruist en borrelt in steden als Poznan, Gdynia, Warschau, Łódz en Katowice. Overal ontstaan Dizajn

Caleidoscopisch kelimtapijt van Ewa Bochen en Maciej Jelski van Kosmos Project.

Van een echte Poolse signatuur valt nog niet te spreken, omdat de ontwikkeling nog wat tijd nodig heeft

FOTO: MICHAL KORTA

Centers: lokale, culturele (overheids) instellingen gericht op de promotie en ontwikkeling van toegepast ontwerp. De opkomst van het Pools dizajn is toe te schrijven aan vier ontwikkelingen, meent Skalska. 'Bij familiebedrijven neemt de nieuwe generatie de zaak over, en die zoekt actief de samenwerking met designers en de creatieve industrie. Start-ups in de florierende Poolse online-industrie zoeken ook vaker de designhoek op. Veel productontwerpers die hun opleiding aan gerenommeerde buitenlandse instituten hebben genoten, keren terug naar hun moederland om een studio te beginnen. Met succes. Daarnaast steekt de Poolse overheid geld in de promotie van Pools ontwerp en designopleidingen, en subsidieert ze de lancering van Pools ontwerp in het buitenland.'

Compact en sociaal

Als er al een lijn te vinden is die Pools design definieert, is het in elk geval nog te vroeg om te praten over esthetiek, menen de designprofessionals. De termen die vallen bij het zoeken naar de gemene deler zijn: compact (want ook in Polen zijn de woningen klein), slim, sociaal en multifunctioneel. Er wordt geknipoogd naar het communistische verleden en naar lokale folklore, zoals bijvoorbeeld te zien is in de caleidoscopische kelimtapijten van Ewa Bochen en Maciej Jelski van Kosmos Project. Tegelijk is veel van de esthetiek behoorlijk West-Europees, alsof de grote experimentele visuele periode die in sommige landen plaatsvond is overgeslagen en meteen is doorgeschakeld naar toepasbaar en bruikbaar ontwerp. Ook blinken de ontwerpers uit in

Boven: de Ribbon Stool van Jan Lutyk uit 2013 ontving de Red Dot Design Award.

FOTO: CEZARI HILADKI

Helemaal boven: Boomini Wood van Adam Kozik en Ola Wolczyk. Boven: Mix & Match van de ontwerpers Marek Cecuła, Edyta Cieloch en Dagmara Rogers.

Namen om in de gaten te houden

Oskar Zieta (Zieta Prozesdesign) is docent op de School of Form en een oudgediende. Bożo: 'Deze designer, materiaalontwikkelaar en architect is internationaal al een behoorlijk bekende naam aan het worden. Zieta werkt erg vanuit materiaalonderzoek in metaal. Zijn collectie "home products" van opgeblazen aluminium is indrukwekkend.'

Maria Jeglinska

is geschoold aan het Ecal in Lausanne en maakt dromerige, originele meubels, die een goed voorbeeld vormen van de samensmelting van ambacht en design. Krzykowski: 'Haar opleiding zie je terug in haar esthetiek, die erg West-Europees aandoet, maar ze werkt met een traditionele Poolse houtbewerker.'

Jan Lutyk is eigenlijk cultureel antropoloog en studeert nu aan de kunstacademie. Hij werkt

vanuit een interdisciplinaire benadering, waarbij objecten hun vorm krijgen door de eigenschappen van het materiaal. Zijn krukje Ribbon Stool won in 2013 al een Red Dot Design Award. Skalska: 'Hij werkt al internationaal voor veel grote merken. We gaan nog veel van hem horen.'

Boven: Maria S.C. is een design van Pani Jurek voor Gang Design.

Polish Design Dutch Design Week, 18-26 oktober 2014, 11:00-19:30 TAC - Temporary Art Centre, Vonderweg 1, Eindhoven. Entree TAC €2 (Dutch Design Week passe-partout €1). Iedere dag wordt om 16:00 uur een lezing gegeven door Poolse ontwerpers.

precisie: alles is productieklaar. Er wordt veel gewerkt met aardewerk, metaal, hout en glas – niet toevallig grondstoffen die in Polen overvloedig aanwezig zijn en door een lokale industrie worden verwerkt. Naast de creatieve industrie is ook de producerende industrie er gevestigd. Alles kan lokaal gemaakt worden, tegen betrekkelijk lage kosten. Ambacht en design komen in geen land zo dicht bij elkaar als in Polen. Skalska: 'Pools design staat te trappelen om de eigen economie te gaan veroveren. En vanuit daar de wereld.'

Zoals vanaf dit weekend te zien is tijdens de Dutch Design Week in Eindhoven. Daar is in de tentoonstelling overigens al wel een gemene deler te bespeuren: eten en gastvrij-

heid. Tijdens deze expositie in het Temporary Art Centre (TAC) zie je veel servies en keramiek, naast bijvoorbeeld eetbare borden. Izabela Bożo, curator van de DDW-expositie: 'Gastvrijheid is in Polen een heel belangrijke waarde, diep ingebed in onze cultuur. Vandaar dat we de expositie hebben opgesteld als één lange tafel waarop we de werken presenteren. Bovendien is er uiteenlopend werk te zien van bekende ontwerpers en studenten van de School of Form, van interieurstukken tot technologische uitvindingen en speelgoed. Zo proberen we een zo breed mogelijk beeld te geven van de huidige staat van Pools ontwerp en werpen we vast een blik op de toekomst.'

Er wordt veel gewerkt met aardewerk, metaal, hout en glas, grondstoffen die in Polen overvloedig aanwezig zijn